

LAUSUNTO

25.9.2015

OPETUS- JA JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Viite: Lausuntopyyntö 28.8.2015 OKM/53/010/2015

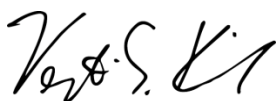
Asia: Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle varhaiskasvatuslain (36/1973) 11 a ja 11b §:n muuttamisesta sekä valtioneuvoston asetukseksi lasten päivähoidosta annetun asetuksen (239/1973) 6 §:n 1 momentin muuttamisesta (varhaiskasvatusoikeuden ja henkilöstömitoituksen muuttaminen)

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveyspoliittinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on 200 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäsenenä 65 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Liitteenä SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n lausunto yllä mainitusta asiasta.

Lisätietoja: erityisasiantuntija Päivi Nykyri, paivi.nykyri@soste.fi, puh. 045 657 6769

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi

Lausunnon keskeinen sisältö

1. SOSTE ei kannata subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamista. SOSTEn näkemys on, että päivähoito-oikeuden rajaaminen 20 viikkotuntiin:

- Aiheuttaisi sen, ettei lapsen oikeus varhaiskasvatukseen joko päiväkodissa tai perhepäivähoidossa ja lapsen etu toiminnan järjestämisessä toteutuisi.
- Olisi osalle perheitä perheen kokonaistilannetta olennaisesti heikentävä.
- Riskinä olisi, että juuri ne lapset, jotka hyötyisivät sosiaalisista kontakteista ja laadukkaasta varhaiskasvatuksesta, jäisivät kotiin.
- Heikentäisi varhaiskasvatuksen tärkeää roolia syrjäytymisen ehkäisyssä. Mikään muu julkinen investointi ei ole yhtä kannattavaa syrjäytymisen ehkäisyssä kuin lasten palveluihin panostaminen.
- Aiheuttaisi lisää byrokratiaa ja kuormittaisi päätöksentekijöitä jouduttaessa miettimään kenellä on oikeus osapäiväiseen ja kenellä ei kokopäiväiseen hoitoon. Herää myös kysymys päätösten oikeudenmukaisuudesta.
- Muuttaisi päiväkodin arkea levottomammaksi, kun lapset olisivat hoidossa kuka mihinkin aikaan. Myös ryhädynamiikka kärsisi, kun ryhmät muodostuvat päivittäin eri tavalla.

2. SOSTE ei kannata yli 3-vuotiaiden lasten ja kasvattajien määrän suhteen muuttamisella 1/7:stä 1/8:aan. SOSTE näkee, että ryhmäkokojen kasvattaminen:

- Heikentäisi lapsen laadukasta varhaiskasvatusta ja yksilöllisten tarpeiden huomioimista.
- Olisi riski lasten henkiselle ja fyysiselle turvallisuudelle.
- Lisäisi riskiä henkilöstön uupumiselle ja sitä kautta lasten hoidon laatu kärsisi.
- Lastentautien asiantuntijoiden mukaan lisäisi lasten sairastelua, mikä seurauksena vanhempien poissaolot työpaikalta lisääntyisivät.

Lisäksi SOSTE haluaa korostaa, että sekä päivähoito-oikeuden rajaamisen että henkilömitoituksen muuttaminen perustelu pelkästään taloudellisista lähtökohdista on lyhytnäköistä. Lapsiin kohdistuvana supistuksina ne tulisivat pitkällä tähtäimellä yhteiskunnalle kalliiksi.

LAUSUNTO

1. Lakiehdotuksen keskeinen sisältö

a. Varhaiskasvatusoikeuden muuttaminen

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman liitteen mukaisesti subjektiivinen päivähoito-oikeus ehdotetaan rajattavan puolipäiväiseksi silloin, kun toinen vanhemmista hoitaa perheen toista lasta äitiys-, isyys- tai hoitovapaalla tai kotihoidontuella. Muutos voisi tulla voimaan 1.1.2016. Toisessa vaiheessa subjektiivinen päivähoito-oikeus rajattaisiin puolipäiväiseksi myös vanhemman ollessa työtön.

Jokaiselle lapselle taattaisiin 20 tunnin viikoittainen varhaiskasvatus. Ehdotuksen mukaan päivähoito olisi kuitenkin aina järjestettävä laajempaan, jos se on tarpeen lapsen kehityksen, tuen tarpeen tai perheen olosuhteiden takia tai on muutoin lasten edun mukaista.

Ehdotuksen mukaan varhaiskasvatusta ei olisi järjestettävä osa-aikaisena, kun 20 tunnin varhaiskasvatusoikeuden piirissä oleva lapsi osallistuu ennen oppivelvollisuuskäyttäytymiseen tai perusopetukseen.

b. Henkilöstömitoituksen muuttaminen

Ehdotuksella muutettaisiin päiväkodeissa 3 vuotta täyttäneiden lasten hoito- ja kasvatustehtävissä olevien henkilöiden välistä mitoitusta siten, että nykyisen seitsemän lapsen sijasta päiväkodissa tulisi olla yksi hoito- ja kasvatustehtävissä oleva henkilö kahdeksaa lasta kohden. Alle 3-vuotiaiden lasten henkilöstömitoitusta ei muutettaisi. Myöskään perhepäivähoitoa koskevia säännöksiä ei ehdoteta muutettavaksi.

Yli 3-vuotiaiden lasten ja kasvattajien määrän suhteen muuttamisella 1/7:stä 1/8:aan ehdotuksessa tuodaan esille säästövaikutuksia palkkakustannuksissa, tilakustannuksissa sekä peruspalvelujen valtionosuuksissa. Lisäksi henkilöstömitoituksen muutoksen nähdään tehostavan kuntien ja yksityisten toimijoiden varhaiskasvatuksen toteuttamista, lapsia voitaisiin ottaa päivähoitoon nykyistä enemmän.

Tuodaan myös esille, että ehdotus vähentäisi henkilökunnan mahdollisuuksia jokaisen lapsen yksilölliseen ja lapsiryhmän tarpeenmukaiseen kohtaamiseen. Esityksellä todetaan myös

saattavan olla vaikutuksia henkilöstön työssä jaksamiseen, työhyvinvointiin ja -motivaatioon sekä alan vetovoimaisuuteen ja alalta pois hakeutumiseen.

2. Lapsen etu

Juuri osittain voimaan tulleessa varhaiskasvatuslaissa korostetaan lapsen oikeutta varhaiskasvatukseen joko päiväkodissa tai perhepäivähoidossa ja lapsen etua toiminnan järjestämisessä. Lisäksi varhaiskasvatuslaki painottaa vahvasti lapsen kuulemistä ja hänen mahdollisuutta vaikuttaa omaan hoitoonsa ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tasolla. Pääministeri Sipilän hallitusohjelma korostaa myös lapsen edun edistämistä.

SOSTE esittää huolen siitä, että päivähoito-oikeuden rajaamisessa vaarana on yllä mainittu lapsen oikeuksien ja edun jääminen huomiotta. Hallituksen esityksessä päivähoito-oikeuden rajaaminen lähtee pelkästään lyhytnäköisesti taloudellisista lähtökohdista. SOSTEn näkemys on, että subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisella 20 viikkotuntiin olisi kyse merkittävästä hyvinvointipalveluiden heikkenemisestä. Se vaikuttaisi erityisesti heikossa asemassa oleviin lapsiin ja lapsiperheisiin. Lapsiin kohdistuvat supistukset tulevat pitkällä tähtäimellä kalliiksi yhteiskunnalle ja inhimillisestä näkökulmasta osalle lapsista voi aiheutua pahimmillaan korjaamattomia ongelmia.

Varhaiskasvatus on lapsille kuuluva peruspalvelu ja sillä on suuri merkitys lapsen vertaissuhteiden muodostumiselle ja ylläpitämiselle sekä sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Päivähoito-oikeuden rajaamisen seurauksena lapsen ryhmään kiinnittyminen osaksi päiväkodin ryhmää ja sosiaalista dynamiikkaa kärsii kun ryhmässä on eripituisilla hoitojaksolla olevia lapsia. Riskinä on se, että juuri ne lapset, jotka hyötyisivät sosiaalisista kontakteista ja laadukkaasta varhaiskasvatuksesta, jäävät kotiin. Päivähoito-oikeuden rajaamisella voi osalle lapsia olla pitkäaikaiset kielteiset ja eriarvoistavat seuraukset. Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen ja lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioiminen eivät lakiesityksen toteutuessa kaikkien osalta toteudu.

Rajaamisen kohdentuminen vain osaan lapsia asettaa lasten yhdenvertaisuuden vaaraan. Pahimmillaan rajaaminen johtaa osalla lapsista lisääntyvään pahoinvointiin ja sitä kautta kalliimpien tukitoimenpiteiden tarpeen kasvamiseen.

3. Perheen näkökulma

Myönteistä on hallituksen esitykseen tehty kirjaus, jonka mukaan varhaiskasvatus on kuitenkin järjestettävä kokopäiväisesti, jos se on tarpeen lapsen kehityksen, tuen tarpeen tai perheen olosuhteiden takia taikka se on muutoin lapsen edun mukaista. Tilanne voi kuitenkin olla se, että juuri näillä perheillä ei välttämättä ole resursseja erikseen perustella tarvetta vanhemman lapsen kokopäivähoidolle, vaikka sitä juuri eniten tarvitsisivat.

On oletettavaa, että vanhempien, jotka hoitavat toista lasta kotona toisen ollessa kokopäiväisesti päivähoidossa, tarkoituksena ei ole kunnan tarjoaman palvelun hyväksikäyttö vaan kokopäivähoidon katsotaan eri tavoin hyödyttävän lasta ja heillä on ratkaisuun painavat syyt.

On vanhempia, jotka kamppailevat arjen ongelmien kanssa. Subjektiviisen päivähoito-oikeuden rajoittaminen esimerkiksi uupuneelle ja mahdollisesti masentuneen pienen lapsen kanssa kotona olevalle vanhemmalle on perheen kokonaistilannetta olennaisesti heikentävä.

Muutosehdotus toki pyrkii varmistamaan haavoittuvimmissa tilanteissa olevien lasten oikeuden kokopäivähoitoon, mutta samalla se voi johtaa näiden lasten ja perheiden negatiiviseen leimautumiseen ja syrjivään kohteluun, kun edellytyksenä hoitopaikan saamiselle ovat sosiaaliset perusteet. Vaaran on, että pelko leimautumisesta saattaisi estää osaa perheistä hakemaan tarvitsemaansa palvelua.

Muutokset aiheuttaisivat lisää byrokratiaa ja kuormittaisivat päätöksentekijöitä jouduttaessa miettimään kenellä on oikeus osapäiväiseen ja kenellä ei kokopäiväiseen hoitoon. Myös päiväkodin arki muuttuisi levottomammaksi kun lapset olisivat hoidossa kuka mihinkin aikaan. Myös ryhmädynamiikka kärsisi, kun ryhmät muodostuvat päivittäin eri tavalla.

Jos päivähoitoa halutaan tehostaa, on olemassa hyviä kokemuksia mm. tuntiperusteisesta päivähoidon laskuttamisesta.

4. Ryhmäkokojen kasvaminen uhka varhaiskasvatuksen laadulle

Henkilöstömitoituksen muutos kasvattaisi ryhmäkokoja, mikä kuormittaisi jo entisestään lujilla olevaa varhaiskasvatushenkilökuntaa.

Kuten hallituksen esityksessäkin todetaan, ehdotus vähentäisi henkilökunnan mahdollisuuksia jokaisen lapsen yksilölliseen ja lapsiryhmän tarpeenmukaiseen kohtaamiseen.

Ryhmäkokojen kasvattaminen on uhka myös lasten fyysiselle turvallisuudelle lisäämällä tapaturmien riskiä, kun valvovia silmiä on vähemmän. Lastentautien asiantuntijat ovat arvioineet, että päiväkotiryhmien kasvattaminen lisäisi lasten sairastelua. Siitä olisi seurauksena todennäköisesti vanhempien lisääntyvät poissaolot työpaikalta.

Esityksellä todetaan myös saattavan olla vaikutuksia henkilöstön työssä jaksamiseen, työhyvinvointiin ja -motivaatioon sekä alan vetovoimaisuuteen ja alalta pois hakeutumiseen.

SOSTE näkee, että ryhmäkokojen kasvattaminen heikentää lapsen laadukasta varhaiskasvatusta ja yksilöllisten tarpeiden huomioimista. Tämä on huolestuttavaa, sillä varhaislapsuudessa luodaan perusta hyvinvoinnille.